

LÓTOLVAJOK

Lélekrablók

SZALKAI RÉKA

PER PETTERSON SZUGGESZTÍV NYELVEZETÉT NEHÉZ FILMRE VINNI.

Hans Petter Moland az egyik legérdekesebb norvég filmes manapság. Mindig nagyon pontosan tudja, hogy mihez nyúl, nagyszerű színészekkel dolgozik, és filmjei képi világában benne van a büszke, kegyelmet nem ismerő, ugyanakkor lenyűgöző skandináv táj. Honfitársa, Per Petterson regényét azonban neki sem sikerült igazán jól filmre vinni.

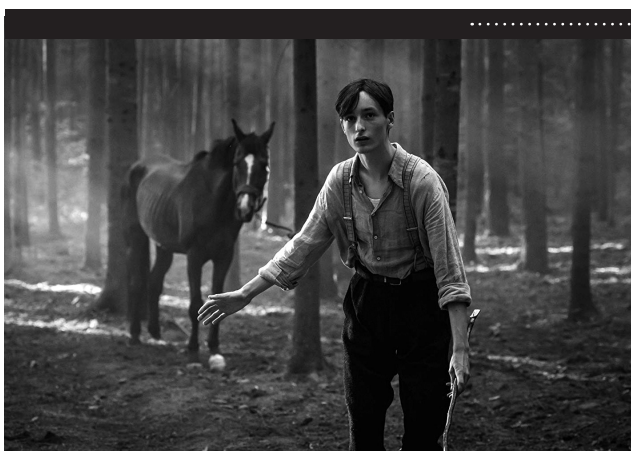
Moland a kortárs norvég író nemzetközi áttörését meghozó könyvét, a 2003-ban megjelent *Lótolvajokat* filmesítette meg. Az adaptációban ismét kedvenc színésze, Stellan Skarsgård játssza a főszerepet, Trond Sander karakterét. 1999-et írunk, az idős Trond felesége nemrég halt meg, így a gyászoló férfi úgy dönt, több évtized után hazaköltözik norvég szülőfalujába. A régi szomszédal, Larssal való találkozás emlékek áradatát idézi fel benne. Eszébe jut 1948 nyara, az első szerelem, az apjával töltött idő, a farönkök úsztatása a folyón és a számtalan tragédia, mely az akkor 15 éves fiút, vagy a környezetét érte. Innentől kezdve a filmben, mint ahogy a regényben is,

flashbackek és a jelenvaló képei váltják egymást, sokszor leginkább Trond karaktere segít minket az eligazodásban, épp melyik idősíkon járunk.

Szerelem, féltékenység, a szülőnek gyermekében hagyott végérvényes lenyomata, majd eltűnése – a norvég kortárs irodalom egyik legfontosabb írójának, Per Pettersonnak több regényében visszaköszönő témái. Írásainak struktúrája, stílusa is jellegzetes: regényei lavinaként ragadják magukkal az olvasót, az idősíkok és emlékek keverésével egyfajta spirális tengelyen keresztül vezet el minket részről az egészhez, melynek lényege a tragédiák esetében sem maga a dráma, hanem azok szívben és lélekben gyökerező (utó)érzete. Molandnak ezt, hiába igyekezett a szereplők belső rezdüléseire is figyelmes, lassú tempójú jelenetekkel dolgozni, nem mindig sikerült érzékeltetnie. Talán még csendesebbnek, meditatívabbnak kellett volna lenni, ami nem mindig a tempó, mint inkább a tónus kérdése. Pettersonnál az idő nem kronológiai tényező, nem az események hordozója: inkább a karakterek pontosabb jellemzésére szolgál. A regény például egy évszámmal – 1948 – írja le Trond apjának a nemrég véget ért második világháború okozta mélabús szótlanúságát, míg a filmben az idő inkább mint díszletelem kapott szerepet, a háború csupán az elbeszélés tárgya, s nem a karakterjellemzés eszköze.

„Eszébe jut 1948 nyara”

(Sjur Vatne Brearn)

megkomponált, részletekben gazdag, kontrasztos képein fák, vizek, madarak nagyotálja, majd közelije váltja egymást. (A Berlinale Ezüst Medvével díjazta teljesítményét.) Ezt mélyíti el a szinte tökéletes hangmérnöki munka és Kaspar Kaeé atmoszférikus filmzeneje is. Ugyanakkor, valljuk be, ez önmagában inkább egy természetfilmhez elég, de egy drámai alkotást nem tud magasabb szintre léptetni, csupán tökéletesíteni. Márpedig Pettersonnál az idő súlya a dráma fő mozgatórugója. A regény olvasásakor a befogadóban nem zakatol ott folyamatosan az a kérdés, vajon mi történt 1948 és 1999 között, ami fontos, az az eltelt idő lenyomata az emberen. A film nézője sokkal hajlamosabb arra, hogy a fordulatok, a jelen és múltbeli síkok közötti váltakozás során elkezdje a miérteket, a hogyanokat, és a hiányzó évek történéseit keresni. Márpedig Pettersonnak ez biztosan nem állt szándékában, és mivel Moland szinte minden más szempontból igyekezett igen pontos, „íróhű” adaptációt készíteni, valószínűleg neki sem.

A filmben a vadlovak betörését ábrázoló felvétel lenyűgözően szép. Azt gondolhatnánk, lám, ez a kulcsjelenet. Holott nem az. A lovak végül a helyükön maradnak. Nem úgy, mint az emberek. Egymás lélekrablóivá válnak, így örök bolyongásra kényszerítve a másikat, és saját magukat is. Míg a természet egyszer csak le nem csap. Per Petterson norvég író családja; szülei, testvére és unokatestvére, mind odatesztek egy hajókatasztrófában 1990-ben, az író szavával élve, az Oslót Dániával összekötő „életvonalon”. Noha a tragédia nyomokban (lásd a víz romboló szerepét) a filmben is feltűnik – a sajnó szomorúságot, mely Petterson mondatait körbelengi, Moland képtelen volt mozgóképre vinni. Ez talán csak olyan rendező-óriásoknak sikerülhetett volna, mint Dreyer vagy Bergman – de lehet, még nekik sem.

LÓTOLVAJOK (Ut og stjæle hester) – norvég-svéd-dán, 2019. Rendezte és **Per Petterson** regényéből írta: **Hans Petter Moland**. Kép: **Rasmus Videbæk**. Zene: **Kaspar Kaeé**. Szereplők: **Stellan Skarsgård** (Trond Sander), **Jon Ranes** (A 15 éves Trond), **Bjørn Floberg** (Lars), **Tobias Santelmann** (Trond apja), **Sjur Vatne Brearn** (Jon). Gyártó: **4 1/2 Film / Helgeland / Zentropa**. Forgalmazó: **Vertigo Média**. *Feliratos*. 123 perc.